

Baskovia v Španielsku

Španielsko: leží na Pyrenejskom polostrove, 46 miliónov obyvateľov, konštitučná monarchia a parlamentná demokracia - stanovená ústavou z roku 1978, kráľ - *Juan Carlos I.*, premiér - *José Luis Rodríguez Zapatero*, zvolené politické strany - Ľudová strana, Španielska socialistická strana pracujúcich, Baskická nacionalistická strana (PNV), Zjednotená ľavica, Španielsko je rozdelené na 17 autonómnych oblastí a 2 autonómne mestá

V Európskej únii už po dlhé roky funguje demokracia a dodržiavanie ľudských práv. Španielsko patrí do EÚ a napriek tomu dodnes nemá urovnané vzťahy medzi národmi. Jej najväčším problémom je ETA -teroristická organizácia zastupujúca Baskov. Baskicko je jedným s geopolitických problémov, ktoré Španielsko rieši.

Kto sú Baskovia

Baskovia sú národ s veľmi výrazným etnickým povedomím. Prejavuje sa to v ich kultúre, umení i vo fungovaní spoločnosti. O sebe a o ich jazyku hovoria, že sú jedným z najstarších ľudí v Európe. Údaje o tom ako sa dostal tento národ do Európy stále nie sú potvrdené. Baskovia obývajú oblasť Biskajského zálivu, a to jeho španielsku i francúzsku časť. Územie je charakteristické hornatejším pobrežím a zelenším vnútrozemím. Hl. Strediskom španielskej časti je mesto Bilbao. Kým vo Francúzsku nemajú Baskovia nijaké zvláštne postavenie, v Španielsku žijú v autonómnej oblasti Baskicko od r. 1979. V Španielsku na území žije približne 2,7 mil. Baskov, vo Francúzsku je to 300 tisíc. V Španielsku sa Baskovia nachádzajú vo viacerých regiónoch, vo Francúzsku sú to tri menšie regióny.

Baskicko: prezident - *Juan Jose Ibarretxe Markuartu, 1979* - Štatút autonómie Baskicka - zaisťuje množstvo právomocí napr. políciu, regionálnu vládu, výber daní, autonómia v hospodárskej a sociálnej politiky, vzdelávania, baskického jazyka, kultúry, bytovej politiky, dopravy, zdravotníctva atď. Volanie Baskov po nezávislosti => koniec 19. storočia v zastúpení politickej strany PNV (Baskická nacionalistická strana) a ETA.. Provincia Navarra => v zastúpení pro - španielskej vlády, odmietla pridruženie k Baskicku

Baskovia => silné povedomie chrániť si svoje rodisko, spoločný jazyk, etnickú príbuznosť, kultúrne prostredie. Baskovia, ako ich poznáme dnes, nikdy netvorili samostatný politický útvar. Navyše, história baskických provincií sa od 10. storočia líši. => nie sú potom požiadavky nacionalistov/separatistov na jednej strane sporné a v niektorých smeroch nerealizovateľné.

Jazyk Baskov

Jednou z výnimočnosti Baskov je ich jazyk ktorý nepatrí do žiadnej z jazykových skupín v Európe. Jeho pôvodní obyvatelia Baskovia, ich predkovia, boli na území Európy ešte pred indoeurópskymi kmeňmi a uchovali si pôvodný jazyk baskičinu. Tá se radí medzi najťažšie jazyky vôbec a stala sa úradným jazykom skôr než španielčina. Príslušník baskického národa sám seba nazýva Euskaldun (v pl. Euskaldunak), t. j. ten, kto ovláda euskaru, baskický jazyk a svoju krajinu volá Euskadi alebo Euskal-herri, čo znamená "krajina baskického jazyka. Byť Baskom vlastne znamená hovoriť po baskicky. Hovorená baskičtina sa skladá zo šiestich hlavných dialektov. V porovnaní s indoeurópskymi jazykmi ako angličtina,

francúzština či ruština má baskický jazyk veľa osobitostí. Pozná málo abstraktných pojmov, ako zvier a alebo počasie. Aj jazykové tvary sú z časti nezvyčajné. Dnes po baskicky v bežnom živote hovorí väčšina španielskych Baskov, no asi iba polovica Baskov vo Francúzsku a tam, kde sa baskičtina nevyučuje v školách, dokonca ešte menej.

Vývoj konfliktu

Ako som už spomenula, Baskovia sa nachádzajú na území dvoch štátov. Francúzska časť Baskicka bola vždy menej výbojná na rozdiel od Španielskych Baskov. Nedotkla sa jej príliš priemyselná revolúcia a aj Baskovia sú menej horliví za presadenie svojej nezávislosti. Skutočný baskický nacionalizmus sa narodil až v roku 1876 v Španielsku, keď Baskovia stratili svoje privilégia, ktoré si udržiavali po stáročia a museli sa prispôbovať, čo vyvolalo odpor.

V roku 1931 španielska vláda akceptovala ideu autonómie baskických krajín. Následne však španielska občianska vojna obrátila priaznivý politický vývoj. Bombardovanie Guernici znamenalo veľkú ranu pre Baskov, pretože toto mesto je vnímané ako korunovačný symbol. Po nástupe Franca Baskovia prišli o svoju autonómiu a práve v tom čase sa začala formovať Baskická nacionálna strana (PNV – Parti national des Basques). V r.1936 Po tejto strate autonómie nasleduje vznik radikálneho nacionalizmu a vznik teroristickej organizácie ETA.

Baskicko a (jeho) sloboda alebo ETA (po baskicky: *Euskadi ta Askatasuna*) je jedna z najstarších moderných teroristických skupín v Európe. Založili ju v roku 1959 a jej cieľom je nezávislý štát Baskov. Táto skupina teroristov sa postupne s protestujúcich študentov pretransformovala na teroristickú organizáciu. Jej teroristické akty sa začali v roku 1968, keď polícia pri prestrelke zabila vodcu organizácie, na čo ETA odpovedala zabitím policajného šéfa. Od roku 1968 ETA zavraždila vyše 800 ľudí.

Ilegálna separatistická baskická organizácia = teroristická skupina; odštiepenie od PNV počas 2. španielskej republiky. Rozdelená na **ETA – político y militar** a **ETA – militar** a založená 31. júla 1959.

- **Ciele ETA:**

- Amnestia pre väzňov separatistickej skupiny
- Uznanie práva na sebaurčenie a teritoriálne vymedzenie Baskicka.
- Právo na rozhodovanie o budúcnosti svojho štátu.
- Obete útokov: členovia španielskej vlády, armády, polície, príbuzní politikov, právnikov, sudcov, podnikateľov, novinárov a aj turisti
- ETA operuje na území Baskicka, Navarra v menšej miere v Madride, Barcelone a na turistických miestach

História ETA:

V 60-tych rokoch mala ETA nedostatok finančných prostriedkov, a tak zaviedla revolučnú daň. Cieľ ETA bol a stále je vznik nezávislého socialistického Baskicka.

V 70-tych rokoch sa zväčšuje počet vojakov. Objavujú sa únosy osôb a dokonca aj útoky na osoby (väčšinou politici a žurnalisti). Zároveň narastá počet obetí na oboch stranách.

V 80-tych rokoch pokračovala v atentátoch a útokoch.

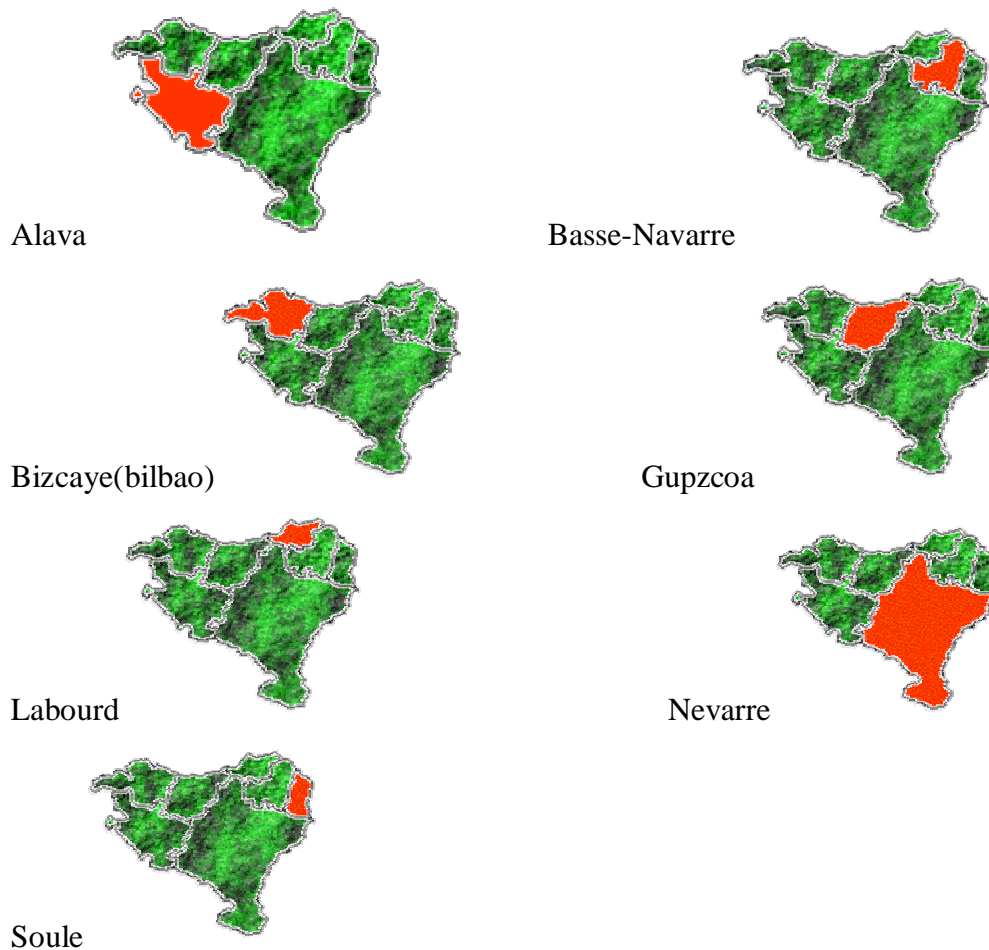
V 90-tych rokoch ETA vyhlásila jednostranné, neobmedzené prímerie, ktoré trvalo 15 mesiacov. Po 15 mesiacoch prímeria končí pretože španielska vláda nebola ochotná vyjednávať.

Po krvavých útokoch sa väčšina Baskov s ETA nestotožňuje.

Riešenie baskického problému je v rukách španielskej vlády.

- **Ibarretxeho plán** (Politický status baskickej komunity) bol návrhom prezidenta Baskicka Juana José Ibarretxeho (PNV) na radikálnu zmenu Baskického autonómneho štatútu.
- **Cieľ** - otvoriť „bránu“ k nezávislosti Baskov a navrhuje konfederatívne partnerstvo so Španielskom
- **Základné požiadavky Ibarretxeho plánu:**
  - Vlastný súdny systém
  - Právo na vlastnú baskickú národnosť
  - Samostatné zastúpenie na pôde Európskej Únie
  - Právo zvolávať referendum, pričom právo na jeho zvolanie by malo patriť baskickému parlamentu.
  - Zriadenie Baskicko-španielskej komisie na predchádzanie konfliktom v otázkach kompetencií prenesených na Baskicko
- **Neúspešnosť Ibarretxeho plánu:**
  - Aktivita teroristickej skupiny ETA
  - Slabá podpora regionálneho parlamentu (pre - 39, proti - 35) a baskického ľudu
  - Zamietnutie Ibarretxeho plánu španielskym parlamentom, veľkou väčšinou (pre - 29, proti - 313)

Rozdelenie Baskov:

Baskovia v Španielsku - zhrnutie

Baskicko - geopolitický problém, ktorý má charakter terorizmu. Baskovia sú trojmiliónová menšina na severe Španielska. Za ich práva sa postavila teroristická organizácia ETA, ktorá bojuje za odtrhnutie Baskicka od Španielska a vytvorenie tak nezávislej socialistickej republiky. Baskovia dostali v roku 1931 autonómiu, no hneď rok na to, po príchode Franca na trón (1932) bola zrušená. Dôvod, prečo Baskovia chcú vlastný štát, je to, že sa cítia ako veľmi silný národ s dlhou históriou, ktorý by si zaslúžil vlastnú zem. Viacero Baskov však s radikálnymi postupmi ETA, ktorá zabila už 800 ľudí, nesúhlasí.

Baskicko a jeho dopady:

- **Politické dopady:**
  - narušiť celkovú stabilitu štátov, ktoré majú obdobné problémy so separatizmom (Korzika vo Francúzsku, Severné Írsko a Škótsko vo Veľkej Británii)
  - Podpora separatistických tendencií => demonštrácie v celej krajine, možný rozvrat krajiny potenciálnou občianskou vojnou

- **Ekonomické dopady:**
  - Baskicko obchoduje so Španielskom 11 až 16 krát viac ako s kýmkoľvek iným. => problémy s presmerovaním obchodných ciest => pokles štátnych príjmov.
  - Baskicko - vylúčené z Eurozóny.
  - právny systém, vojenská obrana, kontrola nad finančným systémom, medzinárodné vzťahy a.i., musia byť platené zo štátneho rozpočtu => zvýšenie daní => dopyt klesne lebo ľudia by nemali za čo kupovať => obrovská finančná záťaž pre obyvateľstvo
  - Degenerácia trhu v zmysle nedôvery v nové investície => pokles ekonomickej aktivity a odliv pracovnej sily a firiem z krajiny.

	Baskicko - autonómna oblasť Španielska	Baskicko - samostatný štát
Silné stránky (Strengths)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Silnejšia ekonomika ▪ Stabilná mena ▪ Väčší vplyv v medzinárodnej politike ▪ Silnejšia armáda v prípade vojny ▪ Obchodný potenciál 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nezávislosť Baskicka ▪ Vlastný štát, územie, jazyk ▪ Pocit domova ▪ Naplnené právo na sebaurčenie ▪ Vlastné občianstvo ▪ Súdny systém ▪ Právo na zvolanie referenda
Slabé stránky (Weaknesses)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sklamanie so strany Baskov ▪ Otvorený Baskicko - Španielsky konflikt ▪ Strach z ETA, nepokoje ▪ Odliv Baskických peňazí 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Devalvácia meny ▪ Oslabená ekonomika ▪ Medzinárody obchod - závislosť od Španielska ▪ Inflácia, vysoké dane, clá ▪ Byrokracia ▪ Neprípravenosť ekonomiky na osamostatnenie
Priležitosti (Opportunities)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Väčšia miera autonómie pre Baskicko ▪ Lepšia organizácia síl v Baskicku, Francúzsku a Španielsku pred bombovými útokmi. ▪ Pomocou reklamnej kampane a televízie učiť ľudí väčšej tolerancii ▪ Vyriešiť problém demokratickou cestou ▪ Pripraviť baskický región na zmenu po ekonomickej stránke 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapojenie sa do medzinárodnej politiky ▪ Hospodárenie s baskickými peniazmi a financovať z nich len svoj štát, žiadny iný región
Hrozby (Threats)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nepokoje, bombové útoky zo strany ETA ▪ Veľa obetí 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nestabilita systému, prenikanie bývalých teroristov do vlády ▪ Vylúčenie z Eurozóny ▪ Teritoriálna integrita Španielska oslabená ▪ Možný domino efekt u ostatných autonómnych oblastí a krajín. ▪ Možná občianska vojna ▪ Korupcia